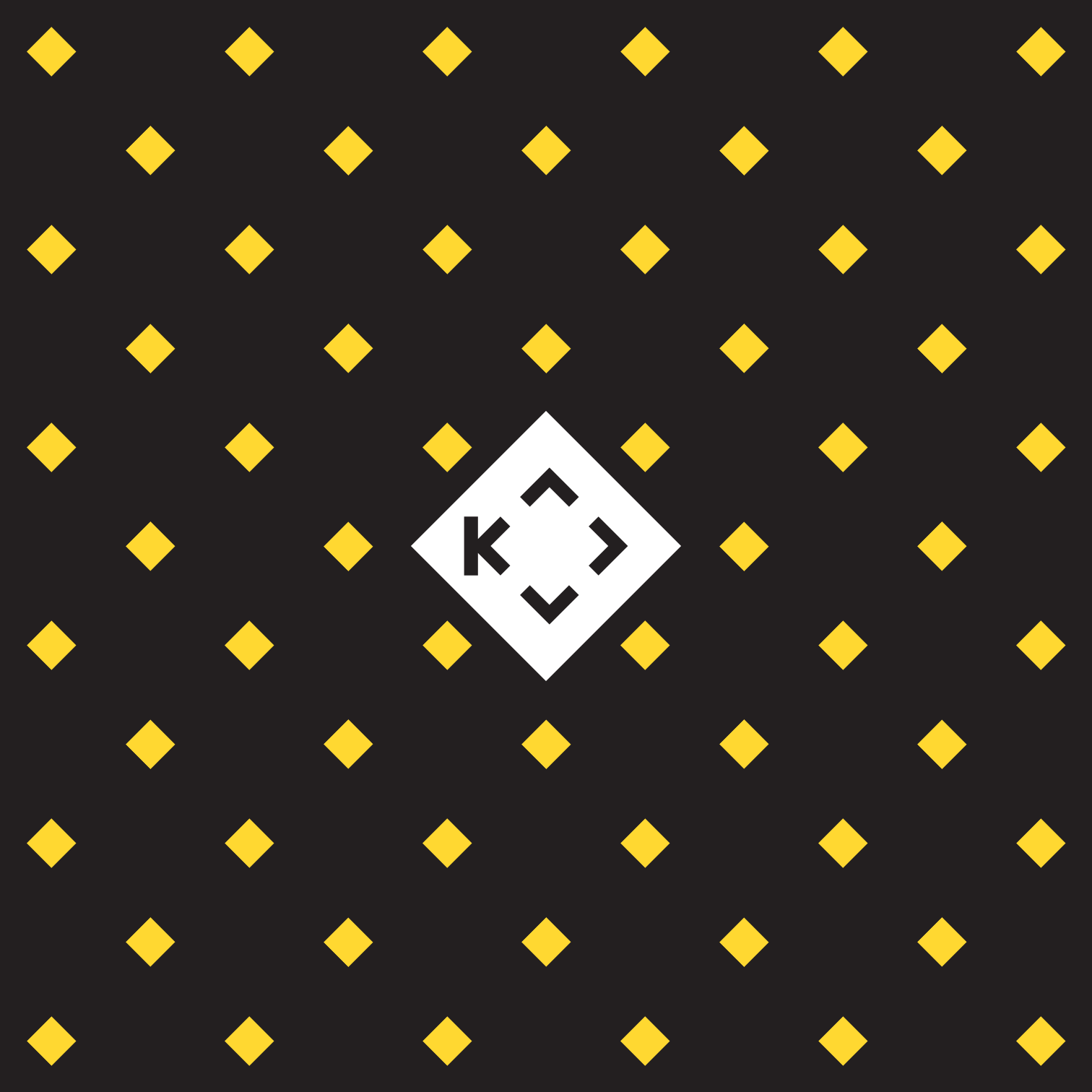

KEHITYSVAMMALIITON
KOULUTUSKALENTERI 2017

TERVETULOA KOULUTUKSIIMME!

Ammattitaitoinen ja motivoitunut henkilöstö on avainasemassa vammaisten ihmisten elämänlaadun, itsemääräämisoikeuden ja osallisuuden tukijana. Alalla tehdään arvokasta työtä, ja osaamisen ylläpitäminen ja päivittäminen on tärkeää.

Kehitysvammaliitto on alan johtava kouluttaja. Koulutuksissamme on vahva, ihmisoikeuksista ponnistava arvopohja ja taustalla vankkaa tutkimustietoa.

Järjestämme ajankohtaisia koulutuksia kehitys- ja puhevammaisten ihmisten parissa työskenteleville ammatillisille mm. itsemääräämisen tukemisesta, yksilökeskeisestä suunnittelusta, vuorovaikutuksesta, kommunikaatiosta ja selkokielestä sekä alan ajankohtaisista muista aiheista.

Kouluttajina toimivat Kehitysvammaliiton omat asiantuntijat sekä vierailevat alan huiput niin kotimaasta kuin ulkomailta. Koulutuksemme ovat pääsääntöisesti yksi- tai

kaksipäiväisiä. Meiltä voi myös tilata työyhteisön tai tiimin tarpeisiin sopivan koulutuksen tai konsultaation.

Tule koulutukseemme saamaan uusia ideoita tai päivittämään käytännön toimintatapoja! Osaamisen ylläpitäminen, kehittäminen ja onnistumiset työssä lisäävät myös omaa työhyvinvointia.

Koko koulutustarjontamme näet kätevästi sisällysluettelosta. Kunkin koulutuksen tarkemmasta sisältökuvauksesta selviää, kenelle päivien sisältö on suunniteltu. Kysy lisätietoja koulutuksista ja ryhmälennuksista sähköpostilla koulutus@kvl.fi tai soita numeroon **09 348 090**.

Nähdään koulutuksissamme!

Ystävällisin terveisin,

SUSANNA HINTSALA
Kansalaisuusyksikön johtaja

ILMOITTAUTUMISET JA LISÄTIEDOT:

www.kehitysvammaliitto.fi/kalenteri

KUVA: ANN-BRITT PÄÄ

SISÄLLYS

KONFERENSSIT JA TAPAHTUMAT	7
KEHITYSVAMMAISUUS	9
MIELENTERVEYS	13
ITSEMÄÄRÄÄMISEN TUKEMINEN	15
TYÖLLISTYMISEN KYSYMYKSIÄ	17
YKSILÖKESKEINEN SUUNNITTELU	19
SELKOKIELI JA SAAVUTETTAVUUS	21
VUOROVAIKUTUS JA KOMMUNIKOINTI	25
ELINIKÄINEN OPPIMINEN	29
TILAUSKOULUTUKSET, KONSULTAATIOT	33
KOULUTUKSET AIKAJÄRJESTYKSESSÄ	35

KUVA JA TAITTO: PANU KOSKI

KONFERENSSIT JA TAPAHTUMAT

SADASSA VUODESSA KANSALAISEKSI -JUHLAKONFERENSSI

AIKA JA PAIKKA: 29.-30.3.2017

Royal at Crowne Plaza, Helsinki

SISÄLTÖ: Suomi täyttää sata vuotta! Millaista on kehitysvammaisen ihmisen elämä tämän päivän Suomessa? Miten kansalaisuus toteutuu ja kuka lopulta tekee ne elämän tärkeimmät ratkaisut?

Kaksipäiväisessä konferenssissa seuraamme kehitysvammaisen ihmisen matkaa satavuotiaan Suomen kansalaiseksi. Juhlimme vuonna 2016 ratifioitua vammaisten ihmisten oikeuksia koskevaa YK:n yleissopimusta ja pohdimme samalla, mitä vastuita tulevaisuus tuo meille tullessaan.

Kuulemme konferenssin aikana useita kokemusasiantuntijoita ja alan johtavia tiennäyttäjiä. Tapahtuman juontaa Päivi Storgård. Konferenssin järjestävät Kehitysvammaliitto ja Kehitysvamma-alan asumisen neuvottelukunta (KVANK).

HINTA: 290 € (ei jäsenalennusta)

KONFLIKTEISTA YHTEISTYÖHÖN - HAASTAVIEN TILANTEIDEN JA KÄYTTÄYTYMISEN YMMÄRTÄMINEN JA RATKAISUT ARJESSA

AIKA JA PAIKKA: 20.4.2017

Helsinki Congress Paasitorni

SISÄLTÖ: Mitä paremmin ymmärrämme ihmisen käyttäytymistä ja haastavien tilanteiden syntyä, sitä enemmän meillä on mahdollisuuksia käsitellä konflikteja. Kouluttaja, psykologi Bo Hejlskov Elvén esittelee haastavien tilanteiden ratkaisemisen menetelmiä ja käytännön esimerkkejä sekä kertoo taustalla olevasta tutkimustiedosta. Hän kuvaa käytännönläheisiä periaatteita ja toimintatapoja, joiden avulla työntekijä voi ehkäistä konflikteja syntymästä sekä vahvistaa asiakkaansa kykyä ottaa käyttöönsä omat voimavaransa.

Koulutus soveltuu oman toimintansa ohjauksessa paljon tukea tarvitsevien lasten, nuorten tai aikuisten kanssa työskenteleville, jotka haluavat oppia uusia tapoja ratkaista haastavia tilanteita sekä konflikteja. Luento-kieli on englanti ja se tulkataan suomeksi.

KOULUTTAJA: Psykologi

Bo Hejlskov Elvén (Ruotsi)

HINTA: 195 €

VOIMAUTTAVA VUOROVAIKUTUS JA OPPIMISEN PERUSTA

AIKA JA PAIKKA: Syksy 2017 Helsinki

SISÄLTÖ: Voimauttava vuorovaikutus (Intensive Interaction) on toimintatapa, joka tukee vaikeasti kehitysvammaisen ja/tai autismin kirjon ihmisen vuorovaikutusta ja lisää hänen elämänlaatuaan. Koulutuksessa käsitellään mm. kommunikoinnin perustaa, jolla on tärkeä merkitys myöhemmälle oppimiselle. Koulutuksessa tarkastellaan myös, miten toimintatapa otetaan käyttöön yhteisössä. Esimerkkinä tässä käytetään erityiskoulua.

KOULUTTAJA: Psykologian tohtori Dave Hewett, Intensive Interaction Institute, Englanti

HINTA: Ilmoitetaan myöhemmin

POIS MARGINAALISTA – KEHITYSVAMMALIITON OPINTOPÄIVÄT

AIKA JA PAIKKA: 1.–2.11.2017

Sibeliustalo, Lahti

SISÄLTÖ: Kehitysvammaliiton legendaarisia opintopäiviä on järjestetty jo vuosikymmenien ajan. Niiden tehtävänä on liittää yhteen alan työntekijät ja kertoa alaa kiinnostavista aiheista. Vuoden 2017 opintopäivillä kuullaan kokemusasiantuntijoilta, miten he ovat löytäneet oman tarinansa ja selviytyneet elämän haasteista. Ohjelmassa on myös puheenvuoroja, jotka käsittelevät niin palveluiden laatua kuin sote-uudistustakin.

Tarkempi ohjelma ilmestyy keväällä 2017.

HINTA: 290 €

YHTEISKUNTATIEEELLISEN VAMMAISTUTKIMUKSEN AJANKOHTAISPÄIVÄT 2017 – YK:N VAMMAISSOPIMUS JA KEHITYSVAMMAISUUS

AIKA JA PAIKKA: 20.–21.9.2017

Kehitysvammaliitto, Helsinki

SISÄLTÖ: Suomi ratifioi 10.6.2016 vammaisten ihmisten oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen. Miten ihmisoikeudet ja kansalaisuus toteutuvat vammaisten ihmisten elämässä? Yhteiskuntatieteellisen vammaistutkimuksen ajankohtaispäivät kutsuu mukaan sinut yhdessä tutkijoiden ja kehittäjien kanssa seminaariin pohtimaan, mitä YK:n vammaissopimus tarkoittaa lainsäädännön, tutkimuksen ja käytännön työn kannalta. Seminaari aloitetaan kokemusasiantuntijoiden näkökulmilla. Lisäksi tutkijat kertovat tutkimuksista, jotka liittyvät vaikeasti vammaisten hyvään elämään, palkkatyöstä kansalaisuuden ehtona ja uusien asumisratkaisujen merkityksistä.

HINTA: 270 €

ENNAKKOTIETO

SILLALLA-SEMINAARI

AIKA JA PAIKKA: 8.–9.2.2018 Hanasaari, Espoo

SISÄLTÖ: Uusinta tietoa ja käytännön ideoita puhevammaisen henkilön vuorovaikutuksen ja kommunikoinnin tukemiseen sekä tietotekniikan käyttöön opetuksessa ja kuntoutuksessa.

KEHITYSVAMMAISUUS

KEHITYSVAMMAISUUDEN KOHTAAMINEN – NÄKÖKULMIA KEHITYSVAMMAISEN HENKILÖN OPPIMISEEN, TOIMINTAKYKYYN, VUOROVAIKUTUKSEEN JA OSALLISUUTEEN

AIKA JA PAIKKA:

- ◆ 7.–8.2.2017 Kehitysvammaliitto, Helsinki
- ◆ 12.–13.9.2017 Kehitysvammaliitto, Helsinki

SISÄLTÖ: Kehitysvammaisuutta tarkastellaan yhteiskunnallisen tutkimuksen valossa, käydään läpi kehitysvammaisuuden tavallisimpia syitä ja tutustutaan siihen, miten kehitysvamma ilmenee mm. oppimisessa ja toiminnanohjaustaidoissa. Lisäksi paneudutaan vuorovaikutuksen kysymyksiin. Miten tukea kehitysvammaista ihmistä ilmaisemaan omia mielipiteitä, tarpeita ja toiveita tai miten itse voi muokata ilmaisuun ymmärrettävämmäksi? Miten eri näkökulmat vaikuttavat kohtaamislanteissa tai työkäytännöissä? Koulutus soveltuu sosiaali- ja terveystieteiden työntekijöille, koulunkäyntiavustajille sekä kaikille, jotka työssään haluavat lisätä ymmärrystään kehitysvammaisuudesta.

HINTA: 270 €

TOIMI – TOIMINTAKYKYYN KUVAAMISEN MENETELMÄKOULUTUS

AIKA JA PAIKKA:

- ◆ 3.3.2017 Kehitysvammaliitto, Helsinki
- ◆ 19.9.2017 Kehitysvammaliitto, Helsinki

SISÄLTÖ: Koulutuksessa perehdytään kehitysvammaisen henkilön toimintakykyyn hyvään kuvaamiseen TOIMI-menetelmää käyttäen. Päivän aikana tutustutaan menetelmään ja sen hyödyntämiseen kehitysvammaisen henkilön yksilöllisessä tukemisessa, ohjauksessa ja palvelusuunnittelussa. Koulutus soveltuu työntekijöille, jotka työssään kuvaavat ja arvioivat kehitysvammaisten henkilöiden toimintakykyä ja palveluntarvetta eri toimintaympäristöissä. Koulutuksen hintaan sisältyy TOIMI-kuvantamisen materiaali.

HINTA: 180 €

”Koulutus oli erittäin hyvä ja kouluttaja huippu. Voin hyödyntää tietoa työssäni ja se oli juuri osallistumisen tarkoitus.”

YHTEISIIN TAVOITTEISIIN YHDESSÄ PERHEEN KANSSA – TYÖPAJA PALVELUOHJAAJILLE JA SOSIAALITYÖNTEKIJÖILLE

AIKA JA PAIKKA: 16.11.2017

Kehitysvammaliitto, Helsinki

SISÄLTÖ: Koulutus auttaa työntekijöitä löytämään perheen voimavaroja ja tarpeita sekä ohjaa työskentelemään asiakaslähtöisemmin palvelusuunnitelmaa tai muuta tukea pohdittaessa. Koulutuksessa tutustutaan myös Hyvän elämän palapeliin, joka auttaa perhettä pohtimaan, millaisia vahvuuksia ja voimavaroja perheessä ja perheenjäsenillä on. Palapeli tukee perhettä valmistautumisessa palvelusuunnitelman laadintaan yhdessä sosiaalityöntekijän

kanssa. Työntekijä puolestaan saa perheläh-
töisen informaation siitä, millainen apu, tuki ja
palvelut voisivat parantaa koko perheen hyvin-
vointia. Perheen kokoama yhteenveto toimii
yhteisen suunnittelun pohjana.

KOULUTTAJAT: Erityisasiantuntija Erja Santala,
Kehitysvammaliitto ry ja toiminnanjohtaja
Miina Weckroth, Jaatinen ry

HINTA: 180 €

SEKSUAALITERVEYS JA SEN TUKEMINEN ARJESSA

AIKA JA PAIKKA: 23.11.2017

Kehitysvammaliitto, Helsinki

SISÄLTÖ: Koulutuksessa opitaan, miten voi ottaa
puheeksi vammaisen henkilön kanssa vaikeasti
ymmärrettäviä asioita. Kouluttajina toimivat
Rinnekodin työntekijät, jotka ovat laatineet Sel-
keästi seksistä -materiaalin, jossa on runsaasti
uusia kuvia tukemaan ymmärtämistä. Koh-
deryhmänä erityisesti seksuaaliterapeutit ja
-neuvojat, sosiaalityöntekijät ja lähityöntekijät.

HINTA: 180 €

KEHITYSVAMMAISEN HENKILÖN HYVÄ KUOLEMA - SAATTOHOIDON KYSYMYSTEN ÄÄRELLÄ

AIKA JA PAIKKA:

- ◆ 4.5.2017 Kehitysvammaliitto, Helsinki
- ◆ 17.10.2017 Kehitysvammaliitto, Helsinki

SISÄLTÖ: Saattohoidon lähtökohtia ovat hyvän
perus- ja oireenmukaisen hoidon rinnalla kuo-
levan henkilön vakaumuksen ja toiveiden

kunnioittaminen. Koulutuksessa perehdytään
saattohoidon järjestämiseen kehitysvammai-
sen henkilön asuinympäristössä. Lisäksi poh-
ditaan vuorovaikutuksen ja kohtaamisen
kysymyksiä sekä tutustutaan aiheeseen liitty-
vään selkomateriaaliin ja sen käyttöön. Kou-
lutus tarjoaa työntekijälle mahdollisuuden
työstää omaa suhtautumistaan kuolemaan ja
vahvistaa ammatillista osaamistaan. Koulutus
soveltuu kehitysvammahuollon asumispalve-
lujen ja laitosten henkilökunnalle, kotisai-
raalan, kotihoidon sekä kotisairaanhoidon
henkilökunnalle, jotka työssään kohtaavat
kehitysvammaisia saattohoitoasiakkaita. Kou-
lutus on myös tilattavissa työyhteisöön.

HINTA: 180 €

*”Asiantuntevat kouluttajat jotka
tiesivät mistä puhutaan.”*

SEMOCO-JATKOKURSSI - APUA KÄYTTÄYTYMISEN YMMÄRTÄMISEEN JA AISTIHÄIRIÖIHIN

AIKA JA PAIKKA: 26.1.2017

Kehitysvammaliitto, Helsinki

SISÄLTÖ: Koulutuksen tavoitteena on syven-
tää peruskurssipäivässä opittuja asioita. Päi-
vän aikana käsitellään aistipoikkeamien
arviointitapoja ja millä tavoilla käyttäyty-
mistä voi ymmärtää. Lisäksi tutustutaan uusiin
SeMoCo-harjoituksiin ja esitellään perusharjoi-
tuksista uusia variaatioita. Osallistujat pääsevät
itse harjoittelemaan ohjelmien laatimista. Yhtenä

aiheena on toiminnallinen näkö. Päivän loppuksi kouluttajat vastaavat osallistujien kysymyksiin. Koulutuspäivä on tarkoitettu peruskurssin käyneille tai henkilöille, jotka ovat tutustuneet Kehitysvammaliiton v. 2009 julkaisemaan kirjaan Szegda, D. & Hokkanen, E.: Apua arkeen ja aistihäiriöihin. Kouluttajat Donald Szegda ja Erja Hokkanen. Koulutus tulkataan suomeksi.

HINTA: 180 €

VERKKOKURSSI KEHITYSVAMMAISUUDESTA

Kysy lisätietoja sähköpostilla:
koulutus@kvl.fi

KUVA: ISTOCK

MIELENTERVEYS

MIELENTERVEYSTYÖ KEHITYSVAMMA-ALALLA 1

AIKA JA PAIKKA: 29.-30.11.2017

Kehitysvammaliitto, Helsinki

SISÄLTÖ: Koulutuksessa käydään läpi, mistä mielenterveys rakentuu ja miten mielenterveyttä voi rakentaa erilaisissa elämäntilanteissa ja -kriiseissä. Toisena päivänä paneudutaan psykiatristen sairauksien tunnusmerkkeihin kehitysvammaisilla henkilöillä ja miten huomioida psyykkisten sairauksien vaikutukset kehitysvammaisen henkilön toimintakykyyn. Lisäksi käsitellään lääkehoidon vaikutuksia ja tapoja seurata niitä.

HINTA: 270 €

ENNAKKOTIETO

MIELENTERVEYSTYÖ KEHITYSVAMMA-ALALLA 2 -TYÖPAJA

AIKA JA PAIKKA: 2018, tarkentuu myöhemmin

SISÄLTÖ: Kaksipäiväinen workshop, jonka aikana harjoitellaan, miten tietoja ja taitoja voi soveltaa esim. erilaisissa haastavissa arjen tilanteissa. Workshopit soveltuvat niille, jotka ovat kiinnostuneita ja haluavat kehittää omaa ajatteluaan ja toimintaansa haastavissa tilanteissa niin asumispalveluissa, päivätoiminnoissa tai muuten kehitysvammaisten henkilöiden kanssa toimiessaan.

HINTA: 270 €

UUTUUS!

MIELENTERVEYSTYÖ KEHITYSVAMMA-ALALLA 3

Työyhteisöön tai tiimiin tilattava sopimuksen mukainen konsultaatiokäynti

SISÄLTÖ: Oman toiminnan ja haastavien tilanteiden tarkastelua yhdessä konsultin kanssa. Työyhteisö tutkii haastavia tilanteita eri näkökulmista ja muuttaa ongelmia tavoitteiksi, jotka edistävät asiakkaan ja työyhteisön hyvinvointia. Koulutus on tilattavissa erikseen työyhteisölle.

Pyydä esittely ja tarjous: koulutus@kvl.fi

KUVA: MIRA VIHMO

ITSEMÄÄRÄÄMISEN TUKEMINEN

ITSEMÄÄRÄÄMISEN TUKEMINEN – ESIMIESTYÖN NÄKÖKULMA

AIKA JA PAIKKA:

- ◆ 10.–11.5.2017 Kehitysvammaliitto, Helsinki
- ◆ 11.–12.10.2017 Kehitysvammaliitto, Helsinki

SISÄLTÖ: Päivien aikana tarkastellaan esimieskollegojen kanssa kehitysvammaisten ihmisoikeuksia ja itsemääräämistä vahvistavia työkäytäntöjä. Miten löytää erilaisia ennaltaehkäiseviä toimintatapoja rajoittamistoimenpiteiden vähentämiseksi? Millaisia eettisiä sääntöjä ja periaatteita on noudatettava ja miten lainsäädäntö ohjaa toimintaa? Esimies saa koulutuspäivissä keinoja siihen, miten lisätä työntekijöiden tietoja ja taitoja, joilla vahvistetaan asiakkaan itsemääräämistä. Koulutus sisältää ennakkotehtävän ja erilaisia harjoituksia.

HINTA: 270 €

UUTUUS!

ITSEMÄÄRÄÄMISEN TUKEMINEN – LÄHITYÖNTEKIJÄN IMO-TYÖPAJA

AIKA JA PAIKKA:

- ◆ 21.–22.3.2017 Kehitysvammaliitto, Helsinki
- ◆ 6.–7.4.2017 Kehitysvammaliitto, Helsinki
- ◆ 14.–15.11.2017 Kehitysvammaliitto, Helsinki

SISÄLTÖ: Miten lähityöntekijä voi työssään tukea ja lisätä kehitysvammaisen henkilön itsemääräämisoikeutta ja vahvistaa osallistumisen

sekä toiminnan mahdollisuuksia? Onko itsemääräämiselle jotain esteitä? Entä mistä työntekijä tunnistaa, milloin tarpeettomasti rajoittaa henkilöä? Työpajassa harjoitellaan yhdessä tapoja, joilla voi vahvistaa henkilön itsemääräämistä ja mahdollisuutta tehdä omaa elämäänsä koskevia erilaisia valintoja ja päätöksiä. IMO-työpaja soveltuu asiakastyötä arjessa tekeville lähityöntekijöille asumispalveluissa ja päiväaikaisessa toiminnassa. Koulutus sisältää ennakkotehtävän.

HINTA: 270 €

LUETAAN LAKIA

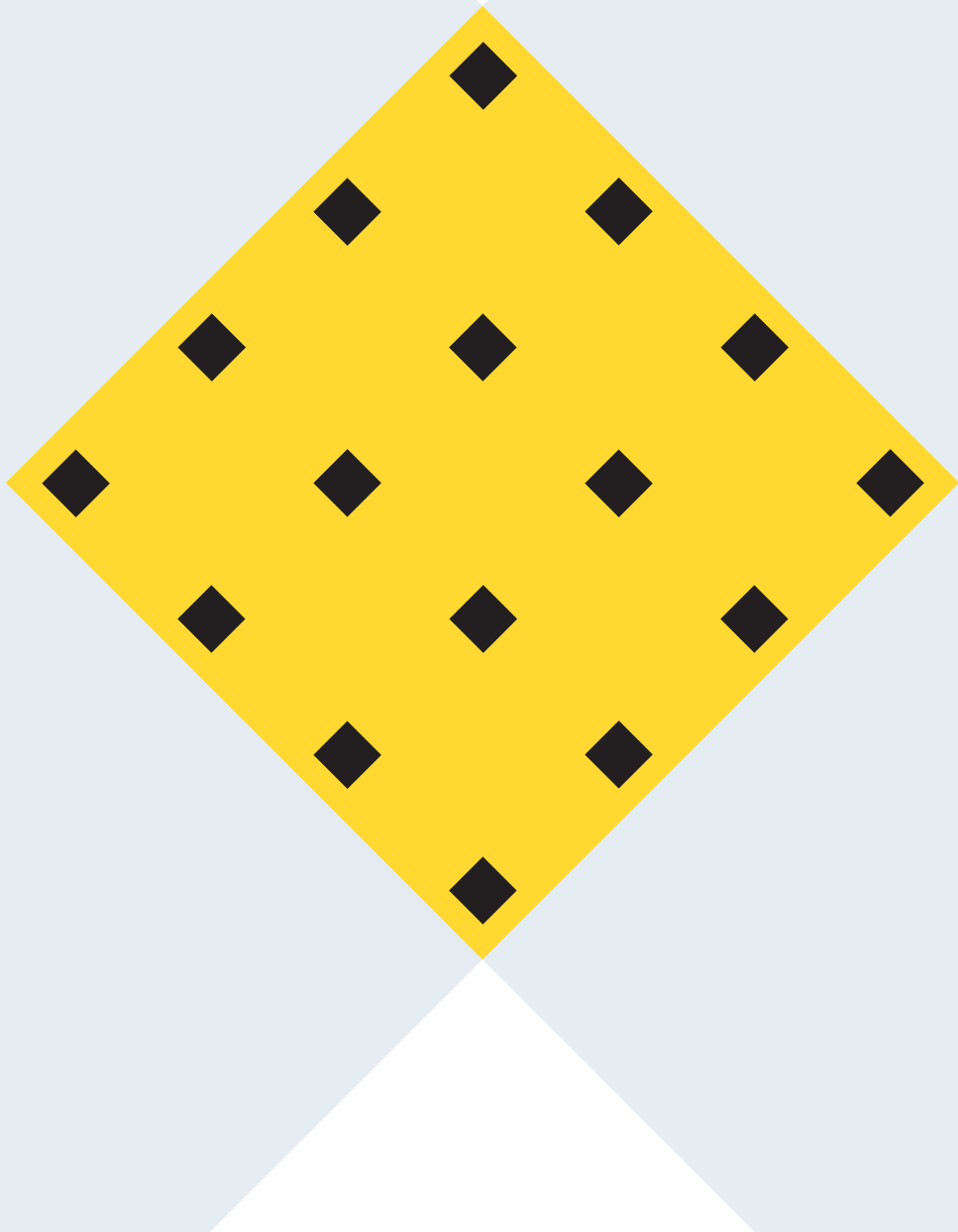
AIKA JA PAIKKA: 25.4.2017

Kehitysvammaliitto, Helsinki

SISÄLTÖ: Miten vammaissopimus (YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista) vaikuttaa yhteiskunnan eri toimijoihin? Miten vammaissopimus toimii osana Suomen oikeutta? Mitä kaikkea sopimus sisältää? Mitkä ovat vammaisten ihmisten oikeudet palvelujärjestelmässä? Mitä perustaitoja ja tietoja ammattilainen tarvitsee selvittääkseen palvelujärjestelmän ja lainsäädännön viidakossa asiakkaansa tukena? Koulutuksessa käydään läpi vammaissopimuksen vaikutusta Suomen oikeusjärjestykseen ja selkiytetään, miten palvelujärjestelmä toimii. Koulutus soveltuu lähityöntekijöille, esimiehille, palveluohjaajille, sosiaalityöntekijöille ja muille palvelujärjestelmästä ja lainsäädännöstä kiinnostuneille.

KOULUTTAJA: OTM Jukka Kumpuvuori

HINTA: 180 €

TYÖLLISTYMISEN KYSYMYKSIÄ

TYÖHÖNVALMENNUKSEN TIKAPUUT

AIKA JA PAIKKA:

- ◆ Starttipäivät 26.–27.9.2017
Kehitysvammaliitto, Helsinki
- ◆ Jatkopäivät 21.–22.11.2017
Kehitysvammaliitto, Helsinki

SISÄLTÖ: Kaksivaiheisen koulutuksen starttiosassa käydään läpi työhönvalmennuksen perusteita, laatukriteereitä ja erilaisia ratkaisukeskeisiä menetelmiä. Keskitytään tunnistamaan kehitysvammaisten henkilöiden vahvuuksia työllistyjinä sekä henkilön vahvuuksia vastaavia työaloja. Jatko-osassa osallistuja perehtyy tekemään ja syventämään työnantajayhteistyötä. Koulutuksesta saa valmiuksia toteuttaa laadukasta ja tuloksellista työhönvalmennusta. Kumpaankin osioon sisältyy orientoiva tehtävä. Osioista voi suorittaa molemmat tai vain toisen. Kokonaisuus soveltuu ensisijaisesti kehitysvamma-alan ammattilaisille, jotka toimivat tai tulevat toimimaan työllistymisen parissa.

HINTA: Starttipäivät 270 €, jatkopäivät 270 €

”Hyviä ajatuksia oman työn kehittämiseen.”

UUTUUS!

TAIDOT KÄYTÖSSÄ – TYÖ- JA PÄIVÄTOIMINNAN KOULUTUSKOKONAISUUS

AIKA JA PAIKKA: 8.–9.11.2017

Kehitysvammaliitto, Helsinki

SISÄLTÖ: Kaksipäiväinen käytännönläheinen kehittämispaja, jonka aikana esitellään eri toimijoiden uusia ja luovia tapoja toteuttaa päiväaikaista toimintaa. Päivien aikana tarkastellaan yhdessä kiinnostavia toimintatapoja ja -ratkaisuja. Etsitään uusia ideoita, miten asiakkaiden vahvuudet saadaan käyttöön ja miten toiveet toiminnasta toteutetaan yhdessä suunnitellen. Osallistujilla on mahdollisuus saada ideoita toistensa toiminnasta ja sparrausta oman toimintansa kehittämiseen. Päivä rakentuu niin, että esitelyille varataan noin 30 minuutin aika, jonka jälkeen niistä haetaan ideoita omaan työhön ja kannustetaan jatkamaan kehittämistyötä. Kehittämispaja soveltuu ammattilaisille, jotka toimivat tai tulevat toimimaan päiväaikaisen toiminnan parissa.

HINTA: 270 €

TYÖHÖNVALMENTAJIEN NEUVOTTELUPÄIVÄT

AIKA JA PAIKKA: 28.–29.9.2017

Kehitysvammaliitto, Helsinki

SISÄLTÖ: Työhönvalmentajien päivillä käsitellään kehitysvammaisten ja muiden oppimisessa ja ymmärtämisessä tukea

tarvitsevien ihmisten työllistymisen kysymyksiä asiantuntija-alustusten pohjalta. Päivillä tarkastellaan mm. vammaisten ihmisten työllistymiseen liittyviä työolainsäädännön kysymyksiä. Lisäksi työpajoissa käsitellään työnantajakontaktointia ja asiakastyöskentelyä. Työhönvalmentajien neuvottelupäivään ovat tervetulleita kehitysvamma-alan työhönvalmentajat ja muut kehitysvammaisten henkilöiden työllistymisen kysymyksiä ratkovan ammattilaiset.

HINTA: 270 €

UUTUUS!

TUOTETAAN YHDESSÄ – VIDEOT TYÖHÖNVALMENNUKSEN TUKENA

AIKA JA PAIKKA: 13.2.2017 ja

14.3.2017 Kehitysvammaliitto, Helsinki

SISÄLTÖ: Miten videoita voi hyödyntää työhönvalmennuksessa? Video voi tukea asiakkaan osaamisen ja persoonan näkyväksi tekemistä ja sopivan työn etsimistä. Videoita voi myös hyödyntää työtehtävien ohjaamisessa ja oppimisessa sekä työssä kehittämisessä.

Koulutus on käytännönläheinen ja tarjoaa runsaasti erilaisia esimerkkejä videoiden hyödyntämisestä. Sen tavoitteena on antaa työvalmentajille perustaidot erilaisten videoiden tuottamiseen. Koulutuksessa käytetään iMovie-sovellusta (iPad). Koulutus on kaksipäiväinen ja sisältää runsaasti käytännön harjoittelua (erityisesti toinen päivä).

AIHEITA: Videointitekniikan, tarinankerronnan ja julkaisemisen perusteet, kuvaaminen

iPadilla (kuvat/videot ja niiden muokkaaminen) sekä iMovie-sovelluksen monipuolinen käyttö.

KOULUTTAJAT: KM Paula Jägerhorn ja KM Sakari Kilkki

HINTA: 270 €

UUTUUS!

TUOTETAAN YHDESSÄ – VIDEOT TOIMINNAN KUVAAJINA

AIKA JA PAIKKA: 16.2.2017 ja

17.3.2017 Kehitysvammaliitto, Helsinki

SISÄLTÖ: Mitä lisäarvoa videointi voi tuoda työtoiminnan ja vapaa-ajalla tapahtuvan toiminnan ohjaukseen? Video voi tukea eri työtehtävien opastusta ja esittelyä työ- ja toimintakeskuksissa. Videoita voi myös hyödyntää vapaa-ajan toiminnassa, esimerkiksi retkien ja vierailujen dokumentoinnissa sekä kerhotoiminnan rikastuttamisessa.

Koulutus on käytännönläheinen ja tarjoaa runsaasti erilaisia esimerkkejä videoiden hyödyntämisestä. Sen tavoitteena on antaa ohjaajille perustaidot erilaisten videoiden tuottamiseen ja hyödyntämiseen ohjaustyössä asiakkaan kanssa. Koulutuksessa käytetään iMovie-sovellusta (iPad). Koulutus on kaksipäiväinen ja sisältää runsaasti käytännön harjoittelua (erityisesti toinen päivä).

AIHEITA: Videointitekniikan, tarinankerronnan ja julkaisemisen perusteet, kuvaaminen iPadilla (kuvat/videot ja niiden muokkaaminen) sekä iMovie-sovelluksen monipuolinen käyttö.

HINTA: 270 €

YKSILÖKESKEINEN SUUNNITTELU

MINUN ELÄMÄNI! - YKSILÖKESKEISEN SUUNNITTELUN PERUSTEET

AIKA JA PAIKKA: 15.-16.2.2017

Kehitysvammaliitto, Helsinki

SISÄLTÖ: Kaksipäiväisen koulutuksen aikana perehdytään yksilökeskeiseen suunniteluun, toimintaan ja ajatteluun. Yksilökeskeinen suunnitelma syntyy kehitysvammaisen henkilön kanssa käyttämällä siihen tarkoitettuja työvälineitä, kuten karttoja, toimintasuunnitelmia ja polkuja. Koulutuksessa syvennytään kirjoista saatavan tiedon hyödyntämiseen yksilökeskeisessä työssä ja tutkitaan sen vaikutusta työkuulttuurin ja toimintatapojen muutostarpeisiin. Koulutus soveltuu sosiaali-, terveys- ja opetusalan henkilöstölle. Koulutuksessa oppiminen perustuu yhdessä tekemiseen.

HINTA: 270 €

MINUN ELÄMÄNI! - YKSILÖKESKEISEN SUUNNITTELUN KÄYTTÖ VANHUSTYÖSSÄ

AIKA JA PAIKKA: 25.-26.10.2017

Kehitysvammaliitto, Helsinki

SISÄLTÖ: Kuten Yksilökeskeisen suunnittelun perusteet -koulutuksessa sovellettuna

vanhustyöhön. Koulutus soveltuu sekä vanhusten- että kehitysvammahuollon julkisten ja yksityisten palveluntuottajien asumisen sekä työ- ja päivätoiminnan henkilöstölle.

HINTA: 270 €

”Kouluttaja otti kaikki huomioon, auttoi kun oli kysymyksiä, opetus oli hyvää ja harjoitukset auttoivat sisäistämään asioita.”

MINUN ELÄMÄNI! - YKSILÖKESKEINEN SUUNNITTELU VAIKEIMMIN VAMMAISTEN KANSSA

AIKA JA PAIKKA: 3.-4.10.2017

Kehitysvammaliitto, Helsinki

SISÄLTÖ: Kuten Yksilökeskeisen suunnittelun perusteet -koulutuksessa sovellettuna vaikeimmin vammaisten kanssa työskentelevien tarpeisiin. Koulutuksessa tutustutaan erityisesti olemuskieleen ja harjoitellaan lukemaan sitä tarkemmin.

HINTA: 270 €

UUTUUS!

SISÄISTEN VALMENTAJIEN VERKOSTO- JA SPARRAUSPÄIVÄ

AIKA JA PAIKKA: 18.5.2017

Kehitysvammaliitto, Helsinki

SISÄLTÖ: Yhteisöjen sisäiset valmentajat kutsutaan yhteen jakamaan kokemuksia työstään. Yhdessä virittäydytään valmennustyön kiinnostaviin käytäntöihin ja jo testattuihin

toimintatapoihin. Päivän aikana valmentajilla on mahdollisuus saada kommentteja ja sparrausta toiminnastaan. Sisäisten valmentajien verkosto auttaa, tukee ja kannustaa.

HINTA: 80 €

ENNAKKOTIETO

YHTEISÖJEN SISÄISET VALMENTAJAT - TUKEA YKSILÖKESKEISEN TOIMINTAKULTTUURIN JUURUTTAMISEEN

AIKA: Uusi ryhmä käynnistyy keväällä 2018

SISÄLTÖ: Kahdeksanpäiväinen koulutus, jonka tavoitteena on kouluttaa sisäisiä valmentajia toimimaan yksilökeskeisen työkuulttuurin valmentajina ja kouluttajina työyhteisöissä. Koulutus kestää kaksi lukukautta ja koostuu kahdeksasta koulutuspäivästä. Koulutukseen

kuuluu myös erilaisia välitehtäviä ja lopputyö. Koulutuksen jälkeen opiskelija pystyy valmentamaan työntekijöitä laadukkaaseen yksilökeskeiseen suunnittelutyöhön, tukiprofiilin tekoon sekä toimintaan. Sisäinen valmentaja osaa myös kouluttaa uutta henkilökuntaa käyttämään karttaa, polkua ja toimintasuunnitelmaan suunniteltuja välineitä. Näiden lisäksi opiskelija harjoittelee käyttämään erilaisia oman työtavan arviointiin suunniteltuja välineitä ja osaa toimia erilaisissa valmennus- ja koulustilanteissa niiden vaatimalla tavalla. Hän tietää myös miten yksilökeskeisen työkuulttuurin vaikuttavuutta voidaan mitata. Ennen koulutusta osallistujan on suoritettava yksilökeskeisen suunnittelun perusteet ja hankittava kokemusta sen käytöstä työssään.

Pyydä lisätietoja: **koulutus@kvl.fi**

HINTA: 1200 € (8 lähipäivää)

SELKOKIELI JA SAAVUTETTAVUUS

KIRJOITA SELKOKIELTÄ

AIKA JA PAIKKA:

- ◆ 16.3.2017 Kehitysvammaliitto, Helsinki
- ◆ 26.9.2017 Kehitysvammaliitto, Helsinki

SISÄLTÖ: Mikä tekee tekstistä helppolukuisen? Miten kirjoitat ilmeikästä selkokieltä? Kirjoituskoulutuksessa perehdytään selkokielen kirjoitusprosessiin ja -ohjeisiin. Pääpaino on selkokielisissä informaatioteksteissä kuten verkko- ja esiteteksteissä. Koulutuksessa tutustutaan myös selkojulkaisun ulkoasuun ja kuvitukseen. Koulutuksessa tehdään kirjoitusharjoituksia, joista osallistujat saavat palautetta. Kirjoitusharjoituksia varten tarvitaan oma tietokone. Osallistujat voivat lähettää kouluttajalle etukäteen tekstejä, jotka heidän on tarkoitus selkokielistää. Koulutus on mahdollista tilata työyhteisöön.

HINTA: 180 €

UUTUUS!

SUUNNITTELE SELKOSIVUT

AIKA JA PAIKKA:

- ◆ 23.3.2017 Kehitysvammaliitto, Helsinki
- ◆ 12.10.2017 Kehitysvammaliitto, Helsinki

SISÄLTÖ: Miten suunnittelet helppokäyttöiset ja selkokieliset verkkosivut? Miten kirjoitat selkokieltä verkkoon? Kuinka käytät selkosivuilla kuvia ja videoita? Koulutus antaa perustietoa

siitä, mitä selkokieli ja saavutettavuus tarkoittavat verkkoympäristössä selkokielen eri käyttäjäryhmien kannalta. Koulutuksen lähtökohtana on kognitiivinen saavutettavuus. Monilla internetin käyttäjillä on kognitiivisia ongelmia eli vaikeuksia esimerkiksi oppimisessa, ymmärtämisessä tai muistamisessa. Heitä varten verkkosivustojen sisältöjen ja rakenteen tulee olla mahdollisimman helppokäyttöisiä ja selkeitä. Koulutuksen tavoitteena on tukea selkosivujen suunnittelua ja kehittämistä osallistujien omissa organisaatioissa. Koulutuksessa tutustutaan selkokielen käyttäjäryhmiin sekä selkokirjoittamisen periaatteisiin. Koulutuksessa näytetään runsaasti esimerkkejä erilaisista verkkosivuista ja esitellään selkovideoita, -animaatioita ja selko-e-kirjoja. Koulutus antaa perustietoa myös yleisestä saavutettavuudesta, hyvistä käytännöistä sekä EU:n saavutettavuusdirektiivistä. Koulutus on mahdollista tilata työyhteisöön.

HINTA: 180 €

SUUNNITTELE SELKOJULKAISU

AIKA JA PAIKKA:

4.10.2017
Kehitysvammaliitto, Helsinki

SISÄLTÖ: Millainen kuvitus tukee tekstin ymmärtämistä, ja mikä johtaa lukijaa harhaan? Mitkä graafiset ratkaisut helpottavat tai vaikeuttavat lukemista? Puolen päivän koulutuksessa tutustutaan selkokielen käyttäjäryhmiin sekä selkokirjoittamisen ja -julkaisemisen periaatteisiin. Koulutus antaa perustietoa, kuinka taittaa ja kuvittaa selkokielinen julkaisu kuten selkoesite. Koulutuksessa analysoidaan käytännön

esimerkkien avulla erilaisia kuvankäyttö- ja taittoratkaisuja selkokielen eri käyttäjäryhmien näkökulmasta. Osallistujat voivat lähettää kouluttajalle etukäteen aineistoja tai valmiita esitteitä, joista he aikovat tuottaa selkojulkaisun.

HINTA: 90 €

PUHU SELKOKIELTÄ

AIKA JA PAIKKA: 5.10.2017

Kehitysvammaliitto, Helsinki

SISÄLTÖ: Miten selkeytät ja yksinkertaistat omaa puhettasi? Kuinka rohkaiset keskustelukumppaniasi osallistumaan aktiivisesti vuorovaikutukseen? Miten ymmärrysvaikeuksia voidaan käsitellä? Toimiva vuorovaikutus syntyy ilmapiiirissä, jonka keskustelijat kokevat turvallisiksi. Selkopuhe tarkoittaa yhteisymmärryksen rakentamista, ja sen perustana on selkeä ja ymmärrettävä kieli. Koulutuksessa tutustutaan selkokielen puheen ja vuorovaikutuksen ohjeisiin. Koulutuspäivän aikana tehdään erilaisia puhe- ja vuorovaikutusharjoituksia. Koulutus soveltuu kaikille, jotka kohtaavat omassa asiakastyössään selkokieltä tarvitsevia henkilöitä ja jotka tahtovat kehittää omia vuorovaikutustaitojaan. Koulutus on mahdollista tilata työyhteisöön.

HINTA: 180 €

SAAVUTETTAVUUS JA HELPPOKÄYTTÖISYYS VERKKOSIVUILLA

AIKA JA PAIKKA:

- ◆ 3.5.2017 Kehitysvammaliitto, Helsinki
- ◆ 19.9.2017 Kehitysvammaliitto, Helsinki

SISÄLTÖ: Puolen päivän koulutus antaa perustiedot siitä, miten eri vammat ja rajoitteet vaikuttavat verkkosivujen käyttöön, ja miten erityistarpeet huomioidaan sivuston suunnittelussa. Koulutuksessa painottuu selkokielen käyttäjäryhmien näkökulma. Koulutus antaa perustietoa myös yleisestä saavutettavuudesta, hyvistä käytännöistä sekä EU:n saavutettavuusdirektiivistä. Koulutuksessa käytetään runsaasti esimerkkejä. Tavoitteena on, että osallistujat saavat perustiedot saavutettavuudesta verkkosivustoilla ja ymmärtävät käyttäjäryhmien erilaisia vaatimuksia.

Koulutus on mahdollista tilata työyhteisöön.

HINTA: 90 €

RÄÄTÄLÖITY KOULUTUS SELKOKIELESTÄ (TILATTAVISSA)

KESTO: 2–3 tunnin luento, puolen päivän koulutus tai kokopäiväkoulutus

KOULUTUSAIHEET: Selkokielen perusteet, selko- kirjoittaminen, selkokirjallisuus ja selkokielen aineistot, selkokielen puhe ja vuorovaikutus, selkokieli ja verkkopalvelujen helppokäyttöisyys

Pyydä esittely ja tarjous:

selkokeskus@kvl.fi

LUKUTUEN PERUSKURSSI (TILATTAVISSA)

KESTO: 2 päivää

SISÄLTÖ: Miten tuet selkokielen ja lukemisen avulla asiakkaiden hyvinvointia ja osallisuutta? Mitä hyötyä lukemisesta on, ja mitä lukemisella voidaan tehdä? Lukutuki on

vammais- tai vanhustyön työntekijä, jonka yhtenä työtehtävänä on auttaa asiakkaita lukemisessa. Lukutuki järjestää asiakkaille säännöllisesti lukuhetkiä. Hän edistää omassa asiakastyössään selkokieltä ja asiakkaiden oikeutta lukemiseen. Lukutuen peruskurssi antaa tietoa ja taitoja, miten käynnistää ja kehittää lukutukitoimintaa omassa työyhteisössä. Kurssilla perehdytään selkokieleen, selkoaineistoihin sekä selkokieliseen vuorovaikutukseen teoriassa ja käytännössä.

Koulutuksen suorittaneet saavat Lukutuen käsikirjan, Lukutuki-diplomin sekä Meillä toimii lukutuki -julisteen.

Pyydä esittely ja tarjous:
selkokeskus@kvl.fi

KUVA: ANN-BRITT PÄÄ

VUOROVAIKUTUS JA KOMMUNIKOINTI

TAIKE-TAULUSTO KOMMUNIKOINTIVÄLINEENÄ

AIKA JA PAIKKA:

- ◆ 24.-25.1.2017 Kehitysvammaliitto, Helsinki
- ◆ 3.-4.4.2017 Kehitysvammaliitto, Helsinki
- ◆ 6.-7.9.2017 Kehitysvammaliitto, Helsinki
- ◆ 4.-5.12.2017 Kehitysvammaliitto, Helsinki

SISÄLTÖ: Koulutuksessa tutustutaan TAIKE-tauluston sanastoon, asetuksiin ja kielellisen taivuttimen toimintaan sekä harjoitellaan niiden käyttöä.

KOULUTTAJAT: Teknisten kommunikoinnin apuvälineiden asiantuntija, puheterapeutti Annakaisa Ojanen ja it-asiantuntija Taro Katajisto (Tikoteekki)

HINTA: 270 €

TALKING MATS® – KESKUSTELUMATTO, VÄLINE MIELIPITEIDEN ILMAISEMISEEN

AIKA JA PAIKKA: 16.2.2017 ja
15.3.2017 klo 12–15

Kehitysvammaliitto, Helsinki

KOULUTTAJAT: Kehittämispäällikkö Eija Roisko ja teknisten kommunikoinnin apuvälineiden asiantuntija, puheterapeutti Annakaisa Ojanen (Tikoteekki)

AIKA JA PAIKKA: 12.9.2017 ja

17.10.2017 klo 12–15

Kehitysvammaliitto, Helsinki

KOULUTTAJAT: Erityisasiantuntija, puheterapeutti, työnohjaaja Kaisa Martikainen ja asiantuntija, puheterapeutti Katja Burakoff (Tikoteekki)

SISÄLTÖ: Talking Mats® -menetelmän avulla puhevammaisen henkilö voi ilmaista omia mielipiteitään ja näkemyksiään häntä koskevista asioista. Menetelmä myös helpottaa ja jäsentää keskustelua.

HINTA: 180 €

GOTALKNOW-KOMMUNIKOINTI- OHJELMAN RAKENTAMINEN IPADISSÄ

AIKA JA PAIKKA:

- ◆ 1.3.2017 klo 13.30–16.00
Kehitysvammaliitto, Helsinki
- ◆ 6.6.2017 klo 9.30–12.00
Kehitysvammaliitto, Helsinki
- ◆ 19.10.2017 klo 12.30–15.00
Kehitysvammaliitto, Helsinki

SISÄLTÖ: Koulutuksessa käydään läpi kunkin kommunikointiohjelman perustoiminnot ja ominaisuudet, mm. uuden sivun luominen, uuden solun lisääminen, uusien kuvien ja merkkien lisääminen, kommenttisolujen määrittely, asetukset, päivittäminen, tallentaminen ja varmuuskopiointi. Koulutus on työpajatyypinen, joten osallistujat hyötyvät eniten, kun heillä on mukanaan oma iPad ja siinä kyseinen ohjelma.

KOULUTTAJA: Teknisten kommunikoinnin

apuvälineiden asiantuntija, puheterapeutti
Annakaisa Ojanen (Tikoteekki)

HINTA: 90 €

WIDGIT GO -KOMMUNIKOINTIOHJELMAN RAKENTAMINEN IPADISSÄ

AIKA JA PAIKKA:

- ◆ 1.3.2017 klo 9.30–12.00
Kehitysvammaliitto, Helsinki
- ◆ 6.6.2017 klo 12.30–15.00
Kehitysvammaliitto, Helsinki
- ◆ 19.10.2017 klo 9.30–12.00
Kehitysvammaliitto, Helsinki

SISÄLTÖ: Koulutuksessa käydään läpi kunkin kommunikointiohjelman perustoiminnot ja ominaisuudet, mm. uuden sivun luominen, uuden solun lisääminen, uusien kuvien ja merkkien lisääminen, kommenttisolujen määritys, asetukset, päivittäminen, tallentaminen ja varmuuskopiointi. Koulutus on työpajatyypinen, joten osallistujat hyötyvät eniten, kun heillä on mukanaan oma iPad ja siinä kyseinen ohjelma.

KOULUTTAJA: It-asiantuntija
Taro Katajisto (Tikoteekki)

HINTA: 90 €

BOARDMAKER-TYÖPAJA

AIKA JA PAIKKA:

- ◆ 8.3.2017 klo 9.00–11.30
Kehitysvammaliitto, Helsinki
- ◆ 5.9.2017 klo 12.30–15.00
Kehitysvammaliitto, Helsinki

SISÄLTÖ: Työpajassa harjoitellaan Boardmaker-ohjelman työkalujen käyttöä, uuden taulun rakentamista, PCS-kuvien hakeamista, kuvien ja valmiiden taulujen muokkaamista sekä muiden kuvien tuomista Boardmakeriin.

KOULUTTAJA: AAC-asiantuntija
Virpi Yiannakou (Tikoteekki)

HINTA: 90 €

VIITTOMIA LORUILLEN JA LAULAEN

AIKA JA PAIKKA:

21.3.2017 Kehitysvammaliitto, Helsinki

SISÄLTÖ: Koulutus on tarkoitettu viittomista kiinnostuneille. Koulutuksessa harjoitellaan viittomaan erilaisia loruja ja lasten lauluja tukiviittomia käyttäen. Osallistuminen ei edellytä aikaisempaa viittomien osaamista. Osallistujille jaetaan kuvallinen materiaali opeteltavista loruista ja lauluista.

KOULUTTAJA: AAC-asiantuntija
Virpi Yiannakou (Tikoteekki)

HINTA: 180 €

MITEN OHJAAN TAIKE-TAULUSTON JA SÄHKÖSANOMAN KÄYTTÖÄ

PAIKKA: Kehitysvammaliitto, Helsinki

AIKA:

- ◆ I Lähiopetuspäivät 27.–28.3.2017
  - ◆ II Lähiopetuspäivät 8.–9.5.2017
- Yhteensä neljä koulutuspäivää,
ennakkotehtävä ja välitehtävä.

PAIKKA: Kehitysvammaliitto, Helsinki

AIKA:

- ◆ I Lähiopetuspäivät 9.-10.10.2017
- ◆ II Lähiopetuspäivät 6.-7.11.2017

Yhteensä neljä koulutuspäivää, ennakkotehtävä ja välitehtävä.

SISÄLTÖ: Koulutus on suunnattu puhevammaisten tulkeille ja puheterapeuteille, jotka ohjaavat TAIKEN tai SähköSANOMAN käyttöä perheille ja muille lähi-ihmisille. Koulutus edellyttää, että osallistuja on käynyt Tikoteekin TAIKE-tauluston käyttöönottokoulutuksen ja hallitsee tietokoneen peruskäytön.

KOULUTTAJAT: Teknisten kommunikoinnin apuvälineiden asiantuntija, puheterapeutti Annakaisa Ojanen ja AAC-asiantuntija Virpi Yiannakou (Tikoteekki)

HINTA: 580 €

HYP-KÄYNNISTÄJÄKOULUTUS

AIKA JA PAIKKA:

- ◆ 29.3.2017 klo 12-15
Kehitysvammaliitto, Helsinki
- ◆ 5.10.2017 klo 12-15
Kehitysvammaliitto, Helsinki

SISÄLTÖ: Koulutus on tarkoitettu vaikeasti puhevammaisten ihmisten yhteisöille, jotka haluavat ottaa HYP-mallin käyttöön yhteisössään. Koulutuksessa käydään läpi HYP-mallin tausta-ajatusta, materiaaleja, jakson suunnitteleminen ja toteuttamista yhteisössä.

KOULUTTAJA: Asiantuntija, puheterapeutti Katja Burakoff (kevät) ja kouluttaja Niina Sillanpää (syksy)

HINTA: 90 €

MITEN KÄYTÄN SÄHKÖSANOMA-KOMMUNIKOINTISOVELLUSTA

AIKA JA PAIKKA:

- ◆ 10.4.2017 Kehitysvammaliitto, Helsinki
- ◆ 13.9.2017 Kehitysvammaliitto, Helsinki

SISÄLTÖ: SähköSANOMA on Speaking Dynamically Pro -ohjelmalla rakennettu sovellus, joka toimii Windows-tietokoneella tai -tabletilla. Koulutus on tarkoitettu SähköSANOMA-sovellusta käyttävien puhevammaisten ihmisten lähi-ihmisille ja heidän kanssaan työskenteleville ammattilaisille.

KOULUTTAJAT: AAC-asiantuntija Virpi Yiannakou (Tikoteekki)

HINTA: 180 €

MITEN KÄYTÄN KOMMUNIKOINTIKANSIOITA

AIKA JA PAIKKA:

- ◆ 25.4.2017 Kehitysvammaliitto, Helsinki
- ◆ 18.10.2017 Kehitysvammaliitto, Helsinki

SISÄLTÖ: Koulutuksessa tutustutaan ja harjoitellaan laajojen kommunikointikansioiden käyttöä (Tikoteekin, Evantian, Kipinäkeskuksen kansiot) sekä sanastoltaan suppeampien kansioiden käyttöä (esim. ALKU, EnsiPOLKU ja yksilölliset kansiot).

KOULUTTAJA: AAC-asiantuntija Virpi Yiannakou (Tikoteekki)

HINTA: 180 €

VOIMAUTTAVAN VUOROVAIKUTUKSEN KÄYTÄNNÖT JA SOVELTAMINEN

AIKA JA PAIKKA: 17.5.2017

Kehitysvammaliitto, Helsinki

KOULUTTAJA: Erityisasiantuntija, puheterapeutti, työnohjaaja, Intensive Interaction co-ordinator Kaisa Martikainen (Tikoteekki)

AIKA JA PAIKKA: 29.11.2017

Kehitysvammaliitto, Helsinki

KOULUTTAJA: Asiantuntija, puheterapeutti, Intensive Interaction co-ordinator Katja Burakoff (Tikoteekki)

SISÄLTÖ: Voimauttava vuorovaikutus (Intensive Interaction) on toimintatapa, joka tukee vaikeasti kehitysvammaisen ja/tai autistisen ihmisen vuorovaikutusta ja parantaa hänen elämänlaatuaan. Koulutuksessa käsitellään mm. kommunikoinnin perustaa, voimauttavan vuorovaikutuksen periaatteita ja toimintatavan toteuttamista arjessa.

HINTA: 180 €

OIVA-VUOROVAIKUTUSMALLI®

SISÄLTÖ: OIVA-vuorovaikutusmallin avulla työntekijät oppivat osaavammiksi vuorovaikutuskumppaneiksi yhteisönsä puhevammaisille jäsenille. Yhdeksän kuukautta kestävää työskentelyjaksoa ohjaa koulutettu OIVA-ohjaaja.

OIVA-vuorovaikutusmalli sisältää koulutusta, video-ohjaustapaamisia ja yhteisön itsenäistä työskentelyä. Mallissa on selkeä rakenne ja työvälineet, jotka jäävät yhteisön käyttöön.

Pyydä esittely ja tarjous:

kaisa.martikainen@kvl.fi

LISÄTIETOJA: www.tikoteekki.fi

OIVA-OHJAAJAKOULUTUS

SISÄLTÖ: OIVA-ohjaajakoulutuksen tavoitteena on tarjota opiskelijoille riittävät tiedot, taidot ja työvälineet, jotta he voivat ohjata puhevammaisille ihmisille palveluja tarjoavia yhteisöjä OIVA-vuorovaikutusmallin mukaisesti. Vuoden kestävä koulutuskokonaisuus sisältää kahdeksan lähiopetuspäivää, välitehtäviä, käytännön harjoittelun harjoitteluyhteisössä sekä kirjallisen lopputyön. Koulutus alkaa vuosittain toukokuussa ja kestää seuraavan vuoden kesäkuuhun. Koulutuksen suoritettuaan opiskelija valmistuu OIVA-ohjaajaksi. Koulutetut ohjaajat ja heidän työnantajansa kuuluvat Tikoteekin ylläpitämään OIVA-verkostoon.

HAKEMINEN: Tikoteekin koulutus -sivuilta löytyy hakulomake, jossa on omat osionsa hakijalle ja organisaation palveluista vastaavalle esimiehelle.

LISÄTIETOJA: www.tikoteekki.fi (ks. koulutus)

ELINIKÄINEN OPPIMINEN

TOIMINNALLINEN MATEMATIIKKA ERITYISOPETUKSESSA – ESIMATEMAATTISET TAIDOT, HAVAINNOINTI JA LOOGINEN PÄÄTTELY

AIKA JA PAIKKA:

- ◆ 1.2.2017 Kehitysvammaliitto, Helsinki
- ◆ 2.10.2017 Kehitysvammaliitto, Helsinki

SISÄLTÖ: Koulutus tukee uuden OPS 2016:n mukaista toiminnallisen matematiikan opetuksen järjestämistä. Se antaa opettajille, avustajille ja ohjaajille hyvät eväät osallistaa oppilaita ja rakentaa tasokasta matematiikan opetusta perustuen oppilaan omaan ymmärrykseen. Koulutus on tekemistä ja tekemällä oppimista. Koulutuksessa saat hyvän kuvan myös erilaisista toiminnallisen matematiikan välineistä ja peleistä.

AIHEITA: Esimatemaattisten taitojen kehittämisen tukeminen, havainnointi ja hahmottamisen taitojen kehittäminen, kuinka puhun matematiikkaa arjessa, ongelmanratkaisutaidot ja matematiikkapelit opetuksessa.

KOULUTTAJA: Erytysluokanopettaja, matematiikkaterapeutti Leena Kokko

HINTA: 180 €

TOIMINNALLINEN MATEMATIIKKA ERITYISOPETUKSESSA – TUHAT TAPAA TEHDÄ LUKUALUEELLA 0–20

AIKA JA PAIKKA:

- ◆ 2.2.2017 Kehitysvammaliitto, Helsinki
- ◆ 3.10.2017 Kehitysvammaliitto, Helsinki

SISÄLTÖ: Koulutus tukee uuden OPS 2016:n mukaista toiminnallisen matematiikan opetuksen järjestämistä. Se antaa opettajille, avustajille ja ohjaajille hyvät eväät osallistaa oppilaita ja rakentaa tasokasta matematiikan opetusta perustuen oppilaan omaan ymmärrykseen. Koulutus on tekemistä ja tekemällä oppimista. Koulutuksessa saat hyvän kuvan myös erilaisista toiminnallisen matematiikan välineistä ja peleistä.

AIHEITA: Lukuihin ja lukualueeseen 0–20 tutustuminen, pikalukutaito, lukujonotaidot toiminnallisesti, lukutajun kehittäminen, 10-parit, tuplat, melkein tuplat, 10 lisää, 10 pois, 9 lisää, 9 pois, kymmenylitys ja -alitus, yhteen- ja vähennyslaskun strategiat, päättelyä ja ongelmanratkaisua välineillä ja luvuilla mittaaminen.

KOULUTTAJA: Erytysluokanopettaja, matematiikkaterapeutti Leena Kokko

HINTA: 180 €

TOIMINNALLINEN MATEMATIIKKA ERITYISOPETUKSESSA – TUHAT TAPAA TEHDÄ LUKUALUEELLA 0–100

AIKA JA PAIKKA:

- ◆ 3.2.2017 Kehitysvammaliitto, Helsinki
- ◆ 4.10.2017 Kehitysvammaliitto, Helsinki

SISÄLTÖ: Koulutus tukee uuden OPS 2016:n mukaista toiminnallisen matematiikan opetuksen

järjestämistä. Se antaa opettajille, avustajille ja ohjaajille hyvät eväät osallistaa oppilaita ja rakentaa tasokasta matematiikan opetusta perustuen oppilaan omaan ymmärrykseen. Koulutus on tekemistä ja tekemällä oppimista. Koulutuksessa saat hyvän kuvan myös erilaisista toiminnallisen matematiikan välineistä ja peleistä.

AIHEITA: Lukuihin ja lukualueeseen 0–100 tutustuminen, pikalukutaito, lukujonotaidot toiminnallisesti, lukutajun kehittäminen, yhteen- ja vähennyslaskun strategiat, kuinka lasket?, mittaaminen, kerto- ja jakolasku, soveltavia tehtäviä, matematiikkapelit oppimisen tukena.

KOULUTTAJA: Erityisluokanopettaja, matematiikkaterapeutti Leena Kokko

HINTA: 180 €

TIKAS – PEDAGOGISIA TAITOJA ERILAISTEN OPPIJOIDEN TVT-OPETUKSEEN

AIKA JA PAIKKA:

- ◆ 30.1.2017, 14.2.2017, 22.3.2017 ja 5.5.2017 Helsinki
- ◆ 15.9.2017, 29.9.2017, 27.10.2017 ja 1.12.2017 Oulu
- ◆ 15.9.2017, 29.9.2017, 27.10.2017 ja 1.12.2017 Helsinki

SISÄLTÖ: Tule kehittämään tv-t-opetustaitojasi ja oppimaan, kuinka voit monipuolisesti hyödyntää uutta teknologiaa opetus-/ohjaustyössäsi! Tikas-koulutus on tarkoitettu kaikille tv-taitoja opettaville tai tieto- ja viestintätekniikkaa opetuksessaan hyödyntäville opettajille, kouluttajille, avustajille sekä ohjaajille.

Koulutus tarjoaa välineitä ja tukea erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden tv-taitojen opetukseen. Koulutus toteutetaan monimuotoisesti (neljä lähiopetuspäivää ja etäopiskelua, 5 op).

AIHEITA: Selkokieli tv-t-opetuksessa, Tikaksen tv-t-opetussuunnitelma, tv-t-opetuksen ja -materiaalin suunnittelu ja toteutus, tv-taitojen arviointi, tablettilaitteiden hyödyntäminen opetuksessa ja Tikaksen Materiaalipankki opetuksen tukena.

KOULUTTAJA: KM Paula Jägerhorn

HINTA: 580 €

TUOTETAAN YHDESSÄ – VIDEOT OPPIMISEN RIKASTAJANA

AIKA JA PAIKKA: 10.2.2017 ja 13.3.2017, Kehitysvammaliitto, Helsinki

SISÄLTÖ: Videoita on kiva katsella mutta voiko niiden tekeminen edistää oppimista ja opettamista? Erilaisten videoiden tuottaminen voi rikastuttaa oppimista yhdessä ja toteuttaa myös uuden OPSin laaja-alaisten osaamisalueiden tavoitteita.

Koulutus on käytännönläheinen ja tarjoaa runsaasti erilaisia esimerkkejä videoiden hyödyntämisestä. Sen tavoitteena on antaa opettajille, avustajille ja ohjaajille perustaidot erilaisten videoiden tuottamiseen. Koulutuksessa käytetään iMovie-sovellusta (iPad). Koulutus on kaksipäiväinen ja sisältää runsaasti käytännön harjoittelua (erityisesti toinen päivä).

AIHEITA: Videointitekniikan, tarinankerronnan ja julkaisemisen perusteet, kuvaaminen

iPadilla (kuvat/videot ja niiden muokkaaminen) sekä iMovie-sovelluksen monipuolinen käyttö.

KOULUTTAJA: KM Paula Jägerhorn ja KM Sakari Kilkki

HINTA: 270 €

TABLETIT LUOVAN ILMAISUN VÄLINEENÄ -TYÖPAJA

AIKA JA PAIKKA:

- ◆ 20.3.2017 Oulu
- ◆ 24.3.2017 Helsinki
- ◆ 22.9.2017 Helsinki
- ◆ 25.9.2017 Rovaniemi

SISÄLTÖ: Oman opetusmateriaalin luominen on helppoa tabletilla (iPad). Voit hyödyntää tekstin lisäksi kuvaa, piirroksia, ääntä ja videoita. Tabletin tarjoamalla luovan ilmaisun ohjelmilla myös oppilaat voivat itse luoda omaa materiaalia sekä toimia yhdessä, luokkahuoneen ulkopuolellakin. Koulutus on suunnattu kaikille tablettien hyödyntämisestä kiinnostuneille opettajille, kouluttajille, avustajille sekä ohjaajille. Tule käytännönläheiseen koulutukseen oppimaan, kuinka voit pedagogisesti hyödyntää näitä mahdollisuuksia opetuksessasi/ohjauksessasi!

AIHEITA: Tvt-taidot, luovan ilmaisun appsit, oman oppimateriaalin tekeminen, oppilaiden motivoiminen ja opetuksen elävöittäminen.

KOULUTTAJAT: KM Petri Ilmonen ja KM Paula Jägerhorn

HINTA: 180 €

AKTIVOI, ELÄVÖITÄ JA OSALLISTA -TYÖPAJA

AIKA JA PAIKKA:

- ◆ 31.3.2017 Helsinki
- ◆ 3.4.2017 Rovaniemi
- ◆ 9.10.2017 Oulu
- ◆ 13.10.2017 Helsinki

SISÄLTÖ: Kuinka aktivoida oppilaita ja saada jokaisen ääni kuuluviin? Miten osallistaa heitä pedagogisesti mielekkäällä tavalla? Entä oman opetuksen elävöittäminen?

Koulutus on suunnattu kaikille tablettien (iPad) hyödyntämisestä kiinnostuneille opettajille, kouluttajille, avustajille sekä ohjaajille. Osallistujia aktivoivassa työpajassa jaetaan hyviä esimerkkejä ja appseja, joilla rakennetaan pedagogisesti mielekkäitä, uudenlaisia oppimistuokioita. Tämä tukee uuden OPSin henkeä: aktiivinen oppija, oman oppimisen omistajuus ja tv:n hyödyntäminen.

AIHEITA: Työkaluja yhdessä oppimiseen ja aktivoimiseen, oppimisen arviointi ja tiedon jakaminen.

KOULUTTAJA: KM Petri Ilmonen

HINTA: 180 €

TILAUSKOULUTUKSET, KONSULTAATIOT

Meiltä voi myös tilata työyhteisön tai tiimin tarpeisiin sopivan koulutuksen tai konsultaation. Koulutuksen voi koostaa tarjonnastamme eri koulutusaiheista ja moduuleista. Suunnittelemme sisällöt yhdessä tilaajan kanssa.

Suosittuja aiheitamme ovat olleet mm.

- ◆ yksilökeskeinen suunnittelu
- ◆ itsemääräämisen tukeminen
- ◆ yksilöllisen asumisen suunnittelu
- ◆ haastavat tilanteet ja mielenterveyden kysymykset
- ◆ vaikeimmin kehitysvammaisten ihmisten vuorovaikutus
- ◆ kommunikoinnin apuvälineet ja tukiviittomat sekä kuvien käyttö kommunikoinnissa
- ◆ selkokieli, selkokirjoittaminen, selkokielinen puhe ja vuorovaikutus sekä lukutukitoiminta
- ◆ saavutettavat verkkopalvelut
- ◆ perheen voimavarojen tukeminen ja palvelusuunnittelu.

Tarjoamme työ- ja päivätoimintakeskuksille Tikas-malliin perustuvaa alueellista tilauskoulutusta tieto- ja viestintätekniikan käytöstä.

Tarjoamme myös Video yhteisön ja perheen ohjauksen välineenä -tilauskoulutusta yhteisöjen asiakastyön tueksi.

Kunnille, kuntayhtymille ja muille palvelujen tuottajaorganisaatioille tarjoamme apua palvelujen laadun arviointiin ja kehittämistyöhön sekä asiakkaiden palvelutarpeiden arviointiin strategisen suunnittelutyön tueksi.

PYYDÄ ESITTELY JA TARJOUS:

koulutus@kvl.fi tai p. 09 348 090

Kysy myös ryhmälennuksia työyhteisöllesi ilmoittautumisen yhteydessä.

Jäsenhinta -10 %.

Koulutuksiin ilmoittautumiset ja lisätiedot Kehitysvammaliiton koulutuskalenterissa:

www.kehitysvammaliitto.fi/kalenteri

KOULUTUKSET AIKA-JÄRJESTYKSESSÄ

KEVÄT 2017

- ◆ **24.-25.1.** TAIKE-aulusto kommunikointivälineenä
- ◆ **26.1.** SeMoCo-jatkokurssi – Apua käyttäytymisen ymmärtämiseen ja aistihäiriöihin
- ◆ **30.1., 14.2., 22.3. ja 5.5.** Tikas – Pedagogisia taitoja erilaisten oppijoiden tv- opetukseen
- ◆ **1.2.** Toiminnallinen matematiikka erityisopetuksessa – Esimatemaattiset taidot, havainnointi ja looginen päättely
- ◆ **2.2.** Toiminnallinen matematiikka erityisopetuksessa – Tuhat tapaa tehdä lukualueella 0–20
- ◆ **3.2.** Toiminnallinen matematiikka erityisopetuksessa – Tuhat tapaa tehdä lukualueella 0–100
- ◆ **7.-8.2.** Kehitysvammaisuuden kohtaaminen – Näkökulmia kehitysvammaisen henkilön oppimiseen, toimintakykyyn, vuorovaikutukseen ja osallisuuteen
- ◆ **10.2. ja 13.3.** Tuotetaan yhdessä – Videot oppimisen rikastajana
- ◆ **13.2. ja 14.3.** Tuotetaan yhdessä – Videot työhönvalmennuksen tukena
- ◆ **15.-16.2.** Minun elämäni! – Yksilökeskeisen suunnittelun perusteet
- ◆ **16.2. ja 15.3.** Talking Mats® – Keskustelumatto, väline mielipiteiden ilmaisemiseen
- ◆ **16.2. ja 17.3.** Tuotetaan yhdessä – Videot toiminnan kuvaajina
- ◆ **1.3.** GoTalkNow-kommunikointiohjelman rakentaminen iPadissä
- ◆ **1.3.** Widgit Go -kommunikointiohjelman rakentaminen iPadissä
- ◆ **3.3.** TOIMI – Toimintakyvyn kuvaamisen menetelmäkoulutus
- ◆ **8.3.** Boardmaker-työpaja
- ◆ **16.3.** Kirjoita selkokieltä
- ◆ **20.3.** Tabletit luovan ilmaisun välineenä -työpaja
- ◆ **21.3.** Viittomia loruillen ja laulaen
- ◆ **21.-22.3.** Itsemääräämisen tukeminen – Lähityöntekijän IMO-työpaja
- ◆ **23.3.** Suunnittele selkosivut
- ◆ **24.3.** Tabletit luovan ilmaisun välineenä -työpaja
- ◆ **27.-28.3. ja 8.-9.5.** Miten ohjaan TAIKE-auluston ja SähköSANOMAN käyttöä
- ◆ **29.3.** HYP-käynnistäjäkoulutus
- ◆ **29.-30.3.** Sadassa vuodessa kansalaiseksi -juhlakonferenssi
- ◆ **31.3.** Aktivoi, elävöitä ja osallista -työpaja
- ◆ **3.4.** Aktivoi, elävöitä ja osallista -työpaja
- ◆ **3.-4.4.** TAIKE-aulusto kommunikointivälineenä
- ◆ **6.-7.4.** Itsemääräämisen tukeminen – Lähityöntekijän IMO-työpaja

- ◆ **10.4.** Miten käytän
SähköSANOMA-kommunikointisovellusta
- ◆ **20.4.** Konflikteista yhteistyöhön –
Haastavien tilanteiden ja käyttäytymisen
ymmärtäminen ja ratkaisut arjessa
- ◆ **25.4.** Miten käytän
kommunikointikansioita
- ◆ **25.4.** Luetaan lakia
- ◆ **3.5.** Saavutettavuus ja
helppokäyttöisyys verkkosivuilla
- ◆ **4.5.** Kehitysvammaisen henkilön
hyvä kuolema – Saattohoidon
kysymysten äärellä
- ◆ **10.-11.5.** Itsemääräämisen tukeminen
– Esimiehen näkökulma
- ◆ **17.5.** Voimauttavan vuorovaikutuksen
käytännöt ja soveltaminen
- ◆ **18.5.** Sisäisten valmentajien
verkosto- ja sparrauspäivä
- ◆ **6.6.** GoTalkNow -kommunikointiohjelman
rakentaminen iPadissä
- ◆ **6.6.** Widgit Go -kommunikointiohjelman
rakentaminen iPadissä

SYKSY 2017

- ◆ **5.9.** Boardmaker-työpaja
- ◆ **6.-7.9.** TAIKE-taulusto
kommunikointivälineenä
- ◆ **13.9.** Miten käytän
SähköSANOMA-kommunikointisovellusta
- ◆ **12.9. ja 17.10.** Talking Mats®
– Keskustelumatto, väline
mielipiteiden ilmaisemiseen
- ◆ **12.-13.9.** Kehitysvammaisuuden
kohtaaminen
- ◆ **15.9., 29.9., 27.10. ja 1.12.** Tikas
– Pedagogisia taitoja erilaisten
oppijoiden tvt-opetukseen
- ◆ **19.9.** TOIMI – Toimintakyvyn
kuvaamisen menetelmäkoulutus
- ◆ **19.9.** Saavutettavuus ja
helppokäyttöisyys verkkosivuilla
- ◆ **20.-21.9.** Yhteiskuntatieteellisen
vammaistutkimuksen ajankohtaispäivät
2017 – YK:n vammaissopimus
ja kehitysvammaisuus
- ◆ **22.9.** Tabletit luovan ilmaisen
välineenä -työpaja
- ◆ **25.9.** Tabletit luovan ilmaisen
välineenä -työpaja
- ◆ **26.9.** Kirjoita selkokieltä
- ◆ **26.-27.9.** Työhönvalmennuksen
tikapuut (starttipäivät)
- ◆ **28.-29.9.** Työhönvalmentajien
neuvottelupäivät
- ◆ **2.10.** Toiminnallinen matematiikka
erityisopetuksessa – Esimatemaattiset
taidot, havainnointi ja looginen päättely

- ◆ **3.10.** Toiminnallinen matematiikka erityisopetuksessa – Tuhat tapaa tehdä lukualueella 0–20
- ◆ **3.–4.10.** Minun elämäni! – Yksilökeskeinen suunnittelu vaikeimmin vammaisten kanssa
- ◆ **4.10.** Suunnittele selkojulkaisu
- ◆ **4.10.** Toiminnallinen matematiikka erityisopetuksessa – Tuhat tapaa tehdä lukualueella 0–100
- ◆ **5.10.** Puhu selkokieltä
- ◆ **5.10.** HYP-käynnistäjäkoulutus
- ◆ **9.10.** Aktivoi, elävöitä ja osallista -työpaja
- ◆ **9.–10.10. ja 6.–7.11.** Miten ohjaan TAIKE- tauluston ja SähköSANOMAN käyttöä
- ◆ **11.–12.10.** Itsemääräämisen tukeminen – Esimiestyön näkökulma
- ◆ **12.10.** Suunnittele selkosivut
- ◆ **13.10.** Aktivoi, elävöitä ja osallista -työpaja
- ◆ **17.10.** Kehitysvammaisen henkilön hyvä kuolema – Saattohoidon kysymysten äärellä
- ◆ **18.10.** Miten käytän kommunikointikansioita
- ◆ **19.10.** GoTalkNow- Kommunikointiohjelman rakentaminen iPadissä
- ◆ **19.10.** Widgit Go -kommunikointiohjelman rakentaminen iPadissä
- ◆ **25.–26.10.** Minun elämäni! – Yksilökeskeisen suunnittelun käyttö vanhustyössä
- ◆ **1.–2.11.** Pois marginaalista – Kehitysvammaliiton opintopäivät
- ◆ **8.–9.11.** Taidot käytössä – Työ- ja päivätoiminnan koulutuskokonaisuus
- ◆ **14.–15.11.** Itsemääräämisen tukeminen – Lähityöntekijän IMO-työpaja
- ◆ **16.11.** Yhteisiin tavoitteisiin yhdessä perheen kanssa – Työpaja palveluohjaajille ja sosiaalityöntekijöille
- ◆ **21.–22.11.** Työhönvalmennuksen tikapuut (jatkopäivät)
- ◆ **23.11.** Seksuaaliterveys ja sen tukeminen arjessa
- ◆ **29.–30.11.** Mielenterveystyö kehitysvamma-alalla 1
- ◆ **29.11.** Voimauttavan vuorovaikutuksen käytännöt ja soveltaminen
- ◆ **4.–5.12.** TAIKE- taulusto kommunikointivälineenä

ILMOITTAUTUMISET JA LISÄTIEDOT:

www.kehitysvammaliitto.fi/kalenteri

